

Sygn. akt II UK 507/17

POSTANOWIENIE

Dnia 18 grudnia 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Myszka

w sprawie z wniosku K. S.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w S.
o ubezpieczenie społeczne,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 18 grudnia 2018 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawczyni od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 26 czerwca 2017 r., sygn. akt III AUa [...],

**odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania i
zasądza od skarżącej na rzecz pozwanego organu rentowego
kwotę 240 (dwieście czterdzieści) zł tytułem zwrotu kosztów
zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w [...] III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 26 czerwca 2017 r. oddalił apelację ubezpieczonej K. S. od wyroku Sądu Okręgowego w S. V Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 1 grudnia 2016 r. oddalającego jej odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w S. z dnia 23 grudnia 2015 r., stwierdzającej, że od dnia 2 kwietnia 2014 r. ubezpieczona podlega polskiemu ustawodawstwu w zakresie zabezpieczenia społecznego.

W sprawie tej ustalono, że ubezpieczona zamieszkuje w Polsce i od 2 kwietnia 2014 r. wznowiła prowadzenie działalności na własny rachunek „P.”.

Od 1 kwietnia 2014 r. podjęła również zatrudnienie w firmie słowackiej M. s.r.o. na podstawie umowy o pracę, w wymiarze 10 godzin miesięcznie z wynagrodzeniem 40 euro. W dniu 23 maja 2014 r. ubezpieczona wystąpiła z wnioskiem o ustalenie właściwego ustawodawstwa w związku ze zbiegiem aktywności zawodowych: działalności na własny rachunek prowadzonej w Polsce i wykonywania pracy najemnej na obszarze Słowacji. Zgodnie ze stanowiskiem instytucji słowackiej, wymiar pracy świadczonej na Słowacji i otrzymywane wynagrodzenie pozwalały ocenić pracę ubezpieczonej jako marginalną, która nie była stała i ma niewielkie znaczenie pod względem czasu pracy i uzyskiwanego zysku ekonomicznego. Dlatego polski organ rentowy stwierdził, że od dnia 2 kwietnia 2015 r. właściwym dla ubezpieczonej jest ustawodawstwo polskie.

Stanowisko takie potwierdziły Sądy obydwu instancji, argumentując, że z sprawie materiału dowodowego jednoznacznie wynika, że praca ubezpieczonej na rzecz słowackiego pracodawcy miała charakter marginalny w rozumieniu art. 14 ust. 5b rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, który to przepis został dodany przez art. 2 pkt 2 lit. b) rozporządzenia nr 465/2012 z dnia 22 maja 2012 r. (Dz.U.UW.L. z 2012 r., poz. 149/4), skoro na Słowacji świadczona była praca w wymiarze zaledwie 10 godzin miesięcznie z wynagrodzeniem 40 euro miesięcznie, a ponadto centrum życiowe ubezpieczonej znajduje się w Polsce, gdzie prowadzi działalność gospodarczą. Taki stan rzeczy uzasadnia objęcie ubezpieczonej polskim ustawodawstwem ubezpieczeń społecznych.

W skardze kasacyjnej ubezpieczona zarzuciła naruszenie: 1/ art. 13 ust. 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.Urz.U.E nr L. 166/1 z 30 kwietnia 2004 r. ze zm.) w związku z art. 16 ust. 2 i 4 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącym wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 (Dz.Urz.U.E nr L 284/1 z 30 października 2009 r. ze zm.) przez niezastosowanie, co skutkowało uznaniem przez Sąd drugiej instancji, że od 2 kwietnia 2014 r. podlega ustawodawstwu polskiemu w zakresie ubezpieczeń społecznych, mimo

wykonywania pracy najemnej na terenie Słowacji oraz prowadzenia działalności na własny rachunek na terenie Polski wobec obowiązywania normy kolizyjnej w tym zakresie wskazującej na pierwszeństwo ustawodawstwa państwa miejsca wykonywania pracy najemnej; 2/ art. 3 ust. 2 rozporządzenia nr 987/2009 w związku z art. 6 k.c. przez błędną wykładnię, że ubezpieczona zobowiązana była do przedstawienia dokumentów i dowodów na potwierdzenie, że świadczona przez nią praca rzeczywiście była wykonywana i nie miała charakteru marginalnego, co skutkowało bezpodstawnym uznaniem, że nie wykazała, iż właściwym dla niej systemem ubezpieczeń społecznych jest ustawodawstwo słowackie; 3/ art. 14 ust. 5 lit. b rozporządzenia nr 987/2009 w związku z art. 13 ust. 3 rozporządzenia nr 883/2004 przez bezpodstawne zastosowanie i uznanie, że praca najemna ubezpieczonej skarżącej na rzecz firmy słowackiej stanowi pracę o charakterze marginalnym, mimo że sąd nie ma kompetencji do oceny takiego charakteru pracy na terenie Słowacji; 4/ art. 233 § 1 k.p.c. wskutek niedokonania przez Sąd drugiej instancji wszechstronnej analizy całego materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie, w szczególności przez pominięcie niezachowania wymaganego trybu współdziałania organów rentowych wymaganego do wyjaśnienia wątpliwości, co do marginalnego charakteru pracy wykonywanej przez ubezpieczoną, a także kwestii jej wyłączenia z obowiązkowych ubezpieczeń na terenie Słowacji; 5/ art. 378 § 1 w związku z art. 379 pkt 5 i art. 477¹¹ § 2 k.p.c. przez nieuwzględnienie nieważności postępowania, wywołanej pozbawieniem możliwości obrony praw pracodawcy słowackiego, który ma status zainteresowanego w sprawie.

Według skarżącej, przyjęcie skargi do rozpoznania uzasadniała jej oczywista zasadność, gdyż „organ rentowy nie przeprowadził w sposób prawidłowy postępowania wyjaśniającego z instytucją słowacką w zakresie, który pozwoliłby ustalić istotne dla sprawy okoliczności, tj. brak marginalnego charakteru pracy najemnej”, a także naruszenie przez Sąd drugiej instancji norm procesowych skutkujących nieważnością postępowania przez pominięcie w postępowaniu sądowym słowackiego pracodawcy jako zainteresowanego, czego nie dostrzegł Sąd drugiej instancji, a doszło do nieważności postępowania. Wskazując na powyższe skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku oraz poprzedzającego go wyroku Sądu pierwszej instancji, a także decyzji organu

rentowego, i przekazanie sprawy temu organowi do ponownego rozpoznania oraz o zasądzenie od organu rentowego na rzecz skarżącej zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego w tym postępowaniu.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o wydanie postanowienia o odmowie przyjęcia skargi do rozpoznania, ewentualnie o jej oddalenie i zasądzenie od skarżącej kosztów postępowania według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie zasługiwała na przyjęcie do merytorycznego rozpoznania. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, a ponadto, gdy zachodzi nieważność postępowania lub gdy skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Przytoczone przesłanki ustawowe stanowią obligatoryjny element oceny na etapie tzw. przedsądu kasacyjnego. W przedmiotowej sprawie nie wystąpiła żadna z przesłanek wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. Wymaganiu temu w żadnym razie nie sprostало sformułowanie w uzasadnieniu skargi kasacyjnej jedynie polemicznego twierdzenia, że zaskarżone orzeczenie oczywiście narusza prawo, lub że wystąpiła nieważność procedowania wskutek pozbawienia możliwości obrony praw pracodawcy ubezpieczonej, który nie został wezwany do udziału w sprawie w charakterze zainteresowanego. W tej spornej kwestii nieważności w utrwalonym już orzecznictwie Sąd Najwyższy wyraził pogląd, że pracodawca zatrudniający ubezpieczonego za granicą nie jest zainteresowanym w sprawie z odwołania ubezpieczonego przeciwko organowi rentowemu o ustalenie właściwego ustawodawstwa, ponieważ wynik takiej sprawy nie dotyka bezpośrednio praw i obowiązków zagranicznego pracodawcy (por. wyroki: z dnia 14 lipca 2016 r., II UK 297/15, LEX nr 2120892; z dnia 25 listopada 2016 r., I UK 370/15, niepublikowany oraz postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 27 września 2016 r., I UZ 14/16; z

dnia 6 września 2016 r., I UZ 13/16 oraz z dnia 21 listopada 2016 r., II UK 735/15 i II UK 734/15, niepublikowane).

Natomiast powołanie się na przesłankę oczywistego naruszenia prawa wymagało wykazania kwalifikowanej postaci takiego zarzutu, polegającej na jej oczywistości widocznej *prima facie* od razu przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej i bez potrzeby uzupełniania materiału dowodowego (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004 nr 3, poz. 49). Pojęcie „oczywistego” naruszenia prawa należy do sfery obiektywnej i wymaga wykazania, że podniesione zarzuty naruszenia podstaw zaskarżenia były ewidentnie zasadne bez potrzeby dokonywania szczegółowej lub ponownej weryfikacji kontestowanego stanu faktycznego. Tymczasem Sąd Najwyższy wyjaśnił już należycie przebieg procedury ustalania ustawodawstwa właściwego według powołanych w skardze przepisów prawa unijnego (por. wyroki z dnia 23 listopada 2012 r., II UK 103/12, OSNP 2013 nr 19-20, poz. 238, z dnia 6 czerwca 2013 r., II UK 333/12, OSNP 2014 nr 3, poz. 47, z dnia 11 września 2014 r., II UK 587/13, OSNP 2016 nr 1, poz. 13, z dnia 21 stycznia 2016 r., III UK 61/15, LEX nr 1977828). Według tych judykatów, niepotwierdzenie ubezpieczenia przez instytucję ubezpieczeń społecznych innego państwa, w którym świadczona jest sporna praca marginalna, wiąże polskie organy ubezpieczeń społecznych. Oznacza to, że organy rentowe i polskie sądy nie mogą weryfikować decyzji słowackiej instytucji ubezpieczeniowej, która odmówiła uznania pracy ewidentnie marginalnej świadczonej na terenie Słowacji przez obywatela polskiego lub przedsiębiorcę za uzasadniającą podleganie słowackiemu ubezpieczeniu społecznemu (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 4 kwietnia 2017 r., II UK 248/16, LEX nr 2306376 oraz z dnia 10 maja 2017 r., I UK 456/16, LEX nr 2352167), a w przedmiotowej kwestii Sądy obu instancji miarodajnie ustaliły wymagane współdziałanie obu zainteresowanych instytucji ubezpieczeń społecznych na podstawie unijnego porządku prawnego.

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia do rozpoznania oczywiście bezzasadnej skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 2 k.p.c.), zasądzając należne pozwanemu koszty zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym na podstawie art. 98 k.p.c.